

WOJEWODA POMORSKI

WK-I.431.24.2019.BK

Gdańsk, dnia września 2019 r.

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Nazwa i adres jednostki kontrolowanej	Starostwo Powiatowe w Wejherowie ¹ (dalej: <i>starostwo</i>)
Przedmiot kontroli:	realizacja zadań mających na celu udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacji prawnej
Okres objęty kontrolą:	od 1 października 2018 r. do 31 marca 2019 r.
Podstawa prawna przeprowadzenia kontroli	kontrola pozaplanowa, w trybie zwykłym, na podstawie art. 28 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie ²
Data rozpoczęcia i zakończenia kontroli	24-26 lipca 2019 r.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Gabriela Lisius – starosta powiatu wejherowskiego ³ (dalej: <i>starosta</i>)
Skład zespołu kontrolującego	Bernadeta Karwacka – starszy inspektor wojewódzki, kierownik zespołu kontrolującego, Karolina Kozon-Rzankowska – inspektor wojewódzki, członek zespołu kontrolującego

Dnia 15 czerwca 2018 r. została uchwalona ustawa o zmianie ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej oraz niektórych innych ustaw. Na podstawie ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej (dalej: *unpp*) zaczęły funkcjonować nowe usługi - nieodpłatne poradnictwo obywatelskie i nieodpłatna mediacja oraz rozszerzono katalog beneficjentów. Oznacza to, że od dnia 1 stycznia 2019 r. do uzyskania pomocy uprawniona jest każda osoba fizyczna, która złoży oświadczenie, że nie jest w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej. Ustawa nakłada również na powiaty obowiązek realizacji zadań z zakresu edukacji prawnej. System⁴ gwarantuje bezpłatny dostęp do darmowych porad prawnych oraz nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego w lokalnych społecznościach. Stopniowo będzie też wdrażana nieodpłatna mediacja.

Minister Sprawiedliwości mając na uwadze zapewnienie jakości świadczonych usług, polecił wojewodom przeprowadzenie kontroli, mających potwierdzić wdrożenie w powiatach najważniejszych aspektów realizacji znowelizowanej ustawy.

W związku z powyższym przeprowadzono kontrolę systemu nieodpłatnej pomocy prawnej (dalej: *systemu npp*) pod względem organizacyjnym, merytorycznym i jakości obsługi osób uprawnionych.

¹ ul. 3 Maja 4, 84-200 Wejherowo

² t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 2234 ze zm.

³ Uchwała VI/I/3/18 Rady Powiatu Wejherowskiego z dnia 19 listopada 2018 r. w sprawie wyboru starosty wejherowskiego - <http://bip.powiatwejherowski.pl/uchwala/5085/uchwala-nr-vi-i-3-18>

⁴ Od początku roku 2016 na terenie całej Polski funkcjonuje system darmowej pomocy prawnej. Jest to rezultat wejścia w życie ustawy przygotowanej w Ministerstwie Sprawiedliwości zakładającej stworzenie ogólnopolskiego systemu nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej.

W celu realizacji systemu nieodpłatnej pomocy prawnej w 2019 r. Zarząd Powiatu Wejherowskiego:

- w dniu 6 listopada 2018 r. ogłosił otwarty konkurs na realizację zadania publicznego należącego do Powiatu Wejherowskiego z zakresu:
 - 1/ prowadzenia punktu nieodpłatnej pomocy prawnej,
 - 2/ prowadzenia punktu nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego lub nieodpłatnej pomocy prawnej;
- w dniu 11 grudnia 2018 r. na posiedzeniu Zarządu rozstrzygnięto konkurs dot. prowadzenia punktów nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego.

Zadania związane z funkcjonowaniem nieodpłatnej pomocy prawnej na terenie powiatu wejherowskiego realizowane są przez pracownika zatrudnionego na stanowisku podinspektora w Wydziale Kultury i Spraw Społecznych⁵.

Ustalenia

Liczba punktów przypadająca na dany powiat określona została przez mnożnik zdefiniowany w art. 20 ust.4 *unpp*. Zgodnie z powyższym powiat wejherowski zobowiązany był uruchomić 9 punktów.

Powiat powierza połowę punktów do prowadzenia adwokatów i radców prawnym z przeznaczeniem na udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej, a połowę organizacji pozarządowej prowadzącej działalność pożytku publicznego, zwanej dalej „organizacją pozarządową”, z przeznaczeniem na udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego. Jeżeli liczba punktów przeznaczonych do prowadzenia przez organizację pozarządową stanowi liczbę nieparzystą, większą o jeden liczbę punktów przeznacza się na świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, mniejszą liczbę punktów - na udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej. I tak, uruchomiono 4 punkty, w których usługi *npp* świadczone są przez adwokatów i radców prawnych oraz 5 punktów prowadzonych przez organizacje pozarządowe, w tym 2 punkty *npp* i 3 punkty *npo*.

I. Procedura podejmowania czynności w przypadku punktów prowadzonych przez adwokatów i radców prawnych

Ustalono, że dnia 30 października 2018 r. pomiędzy Powiatem Wejherowskim, reprezentowanym przez członków Zarządu Powiatu Wejherowskiego a Radą Okręgową Izby Radców Prawnych w Gdańsku (dalej: *OIRP*) oraz Okręgową Radą Adwokacką w Gdańsku (dalej: *ORA*) zawarte zostało porozumienie w sprawie udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej na obszarze powiatu wejherowskiego⁶. Do porozumienia załączono wykaz punktów, w których planuje się powierzenie organizacjom pozarządowym zadania polegającego na udzielaniu nieodpłatnej pomocy prawnej oraz nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz wykaz wyposażenia punktów udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej oraz nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego. *ORA* i *OIRP* zgodnie z zapisami porozumienia, przedłożyły powiatowi pismem z dnia 26 listopada 2018 r. oraz pismem z dnia 29 listopada 2018 r. imienne wykazy⁷ odpowiednio adwokatów i radców prawnych oraz ich zastępców, którzy będą udzielali nieodpłatnej pomocy prawnej w poszczególnych punktach. Realizując postanowienie art. 10 ust. 3 *unpp* o zawartym porozumieniu *Starosta* zawiadomił wojewodę pismem z dnia 13 grudnia 2018 r.

Powiat Wejherowski, reprezentowany przez Zarząd Powiatu Wejherowskiego zawarł cztery umowy

⁵Akta kontroli str. 46-49 + § 26 ust. 2 pkt 7 Regulaminu Organizacyjnego Starostwa Powiatowego w Wejherowie

⁶ Akta kontroli str. 424-433

⁷ Akta kontroli str. 434-439

z poszczególnymi adwokatami i radcami prawnymi wyznaczonymi przez *ORA* i *OIRP* o świadczenie usług nieodpłatnej pomocy prawnej⁸ w wyznaczonych punktach na obszarze powiatu wejherowskiego. Trzy umowy zostały zawarte 28 grudnia 2018 r. natomiast czwarta 31 grudnia 2018 r. Do jednej z umów, dnia 4 marca 2019 r. sporządzony został aneks wprowadzający zmiany w harmonogramie dyżurów⁹.

Po dokonanej analizie zapisów umów, ustalono, że zostały one sporządzone z uwzględnieniem wszystkich elementów określonych w art. 6 ust. 2 *unpp*. Umowy zawierają rozkład dyżurów w przeciętnym wymiarze 5 dni w tygodniu podczas dyżuru trwającego co najmniej 4 godziny dziennie, o czym stanowi art. 8 ust. 3 *unpp*.

II. Procedura podejmowania czynności w przypadku prowadzenia punktów przez organizację pozarządową prowadzącą działalność pożytku publicznego

Powiat Wejherowski, stosownie do przepisu art. 11 ust. 2 *unpp* podjął działania zmierzające do powierzenia organizacjom pozarządowym prowadzącym działalność pożytku publicznego prowadzenia punktów w zakresie udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego. Działania te prowadzone były w trybie otwartego konkursu ofert, o którym mowa w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003r. *o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie* (dalej *udpp*)¹⁰. W dniu 6 listopada 2018 r. ogłoszono otwarty konkurs na realizację zadania publicznego należącego do Powiatu Wejherowskiego dotyczący:

- 1/ prowadzenia punktu nieodpłatnej pomocy prawnej,
- 2/ prowadzenia punktu nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego lub nieodpłatnej pomocy prawnej.

Określono jednocześnie harmonogram dyżurów w poszczególnych punktach. Zawarto także informację, iż w ramach umowy, organizacji pozarządowej powierzone będzie jednocześnie zadanie z zakresu edukacji prawnej, do czego zobowiązuje zapis art. 11 ust. 7 *unpp*. Ponadto stosownie do art. 11 ust. 6b *unpp*, w ogłoszeniu zamieszczono informację o możliwości dołączenia przez organizację pozarządową w składanej ofercie, porozumień o wolontariacie zawartych z osobami, które będą wykonywały świadczenia w ramach prowadzonego punktu, w tym służyły asystą osobom, mającym trudność w samodzielnej realizacji porady, w szczególności z powodu niepełnosprawności, podeszłego wieku albo innych okoliczności życiowych. Określono również wysokość środków publicznych na realizację przedmiotowego zadania. Składanie ofert wyznaczono do dnia 28 listopada 2018 r.

W dniu 11 grudnia 2018 r. na posiedzeniu Zarządu Powiatu Wejherowskiego dokonano wyboru organizacji pozarządowych:

- Fundacji Instytut Aktywizacji Regionów do prowadzenia punktu *npp* w Gniewinie i Luzinie oraz punktu *npo* w Redzie,
- Stowarzyszenia OVUM do prowadzenia punktu *npo* w Bolszewie, Choczewie i Łęczycach, oraz punktu *npp* w Szemudzie i Linii.

Wybór organizacji pozarządowych nastąpił w terminie do 15 grudnia 2018 r., zgodnie z brzmieniem art. 11 *ustawy o zmianie ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej oraz niektórych innych ustaw* z dnia 15 czerwca 2018 r.¹¹.

W dniu 31 grudnia 2018 r. zostały zawarte 3 umowy na realizację zadania publicznego pomiędzy

⁸ Umowy z adwokatami oraz radcami prawnymi, akta kontroli str. 440-473

⁹ Aneks nr 1 do umowy 470/2018 z dnia 28 grudnia 2018 r., akta kontroli str. 440-473

¹⁰ Dz. U. z 2018 r. poz. 450

¹¹ Dz. U. z 2018 r. poz. 1467

Powiatem Wejherowskim, reprezentowanym przez Starostę, Panią Gabrielę Lisius i Wicestarostę Pana Jacka Thiela, a Stowarzyszeniem OVUM, reprezentowanym przez Prezesa Zarządu Pana Piotra Lewko na prowadzenie punktów nieodpłatnej pomocy prawnej oraz świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego¹² na terenie powiatu wejherowskiego. Również w dniu 31 grudnia 2018 r. Powiat Wejherowski reprezentowany przez Starostę, Panią Gabrielę Lisius i Wicestarostę Pana Jacka Thiela zawarł z Fundacją Instytut Aktywizacji Regionów, reprezentowaną przez członków Zarządu, Panów Piotra Kamińskiego i Andrzeja Wójcika dwie kolejne umowy na prowadzenie punktów nieodpłatnej pomocy prawnej oraz świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego¹³.

Analiza treści zawartych umów wykazała, iż umowy zawierają wszystkie niezbędne elementy, które określone zostały w art. 6 ust. 2 pkt 1, 1a i 3-6 w zw. z art. 11 ust. 7.

Nie odnotowano przypadków, o których mowa w art. 11 ust. 9a *unpp*.

III. Kontrola i nadzór starosty nad realizacją systemu *npp*

Ustalono, że *starosta* do dnia rozpoczęcia kontroli nie przeprowadził kontroli, o której mowa w art. 11 ust. 8-8a *unpp*. Jak wskazała Pani *Starosta*¹⁴ oceny realizacji zadań monitorowane są poprzez sprawozdania roczne składane przez organizacje z wykonanych zadań oraz że (...) *prowadzenie dokumentacji związanej z realizowanym zadaniem jest monitorowane na bieżąco poprzez składanie oświadczeń, o których mowa w unpp oraz poprzez elektroniczny system ewidencji npp. Lokale monitorowane są na bieżąco przez pracownika Wydziału Kultury i Spraw Społecznych (...)*.

Należy podkreślić, że bieżące monitorowanie i kontrolowanie świadczonych usług ma niebagatelne znaczenie dla prawidłowego funkcjonowania systemu *npp*. W art. 11 ust. 8 *unpp* wskazano, iż starosta kontroluje wykonanie umowy przez organizację pozarządową, na zasadach określonych w *udpp*. W ramach tej kontroli starosta ma możliwość sprawdzenia, czy organizacja pozarządowa daje gwarancję należytego wykonania zadania, w szczególności w zakresie zapewnienia poufności, profesjonalnego i rzetelnego udzielania porad, a także czy w praktyce stosuje zadeklarowane standardy obsługi klientów i wewnętrzny system kontroli jakości (art. 11 ust. 8a *unpp*). W wyniku przeprowadzania czynności kontrolnych powinien powstać dokument, którym starosta poinformuje kontrolowaną organizację o wynikach kontroli, a w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości bądź uchybień, przekaze wnioski i zalecenia mające na celu usunięcie nieprawidłowości. Dodatkowo organizacja w wyznaczonym terminie, powinna zostać zobowiązana do wykonania zaleceń a następnie powiadomienia starostę o ich realizacji. Powyższe czynności stanowiłyby kompleksowe działania starosty zmierzające do rzetelnej oceny realizacji zadania publicznego w szczególności: stopnia realizacji zadania; efektywności, rzetelności i jakości realizacji zadania; prawidłowości wykorzystania środków publicznych otrzymanych na realizację zadania; prowadzenia dokumentacji związanej z realizowanym zadaniem, o których mowa w art. 17 *udpp*.

Analiza przedstawionych do kontroli cz. A *Kart pomocy* wykazała, że usługi *npp* udzielane były przez uprawnione osoby (w tym zastępstwa) zgodnie z przepisami *unpp* i zawartymi umowami. *Karty* te do końca 2018 roku gromadzone były przez *starostę* w formie papierowej i analizowane pod względem kompletności i prawidłowości ich wypełniania. Czynności kontrolne wykazały, że 6 szt. *kart pomocy cz. A* wypełnione zostały niekompletnie, tj. brak było: miejsca udzielenia porady, daty, nazwiska

¹² Umowa Nr 484/2019 na prowadzenie punktu npo w Choczewie oraz Łęczycach, Umowa Nr 483/2018 na prowadzenie punktu npo w Gminie Wejherowo miejscowości Bolszewo, Umowa Nr 485/2018 na prowadzenie punktu npp w Szemudzie i Linii, akta kontroli str. 326-423

¹³ Umowa Nr 481/2018 na prowadzenie punktu nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego w Redzie oraz Umowę Nr 482/2018 na prowadzenie nieodpłatnej pomocy prawnej w Gniewinie i Luzinie, akta kontroli str.260-293

¹⁴ pismo z znak KS.070.48.2019 z dnia 23 lipca 2019 r., akta kontroli str. 50-55

i imienia osoby udzielającej usługi. Odpowiadając na pytanie o przyczyny przyjęcia tych kart, starosta wyjaśniła¹⁵, że (...) Przyjęcie 6 szt. kart nieodpłatnej pomocy prawnej niekompletnie wypełnionych mogło wynikać z omyłki z uwagi na obszerną ilość składanych kart. Jednakże Starostwo, aby uniknąć i wyeliminować w przyszłości takie pomyłki zakupiło program do obsługi nieodpłatnej pomocy prawnej i poradnictwa obywatelskiego na rok 2019. Zakupienie i wdrożenie tego systemu w powiecie wejherowskim pozwoliło na wyeliminowanie błędów formalnych i omyłek (...)

Od 1 stycznia 2019 r. karty wypełniane i przekazywane są do starosty elektronicznie¹⁶. Stwierdzono, że każda udzielona porada w zakresie *npp* lub *npo* dokumentowana jest przez wykonawcę w cz. A *Kart pomocy*, zgodnie z art. 7 ust. 1 *unpp* i § 8 *rozporządzenia*.

W trakcie czynności kontrolnych ustalono, że stosownie do przepisu § 8 ust. 9 *Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie nieodpłatnej pomocy prawnej oraz nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego* z dnia 21 grudnia 2018 r.¹⁷ (dalej: *rozporządzenie*) starosta przynajmniej raz w miesiącu odbiera części B *Kart pomocy* zgromadzone w urnie, które następnie poddawane są analizie pod względem wprowadzenia usprawnień oraz podniesienia jakości nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, zgodnie z dyspozycją zawartą w § 9 *rozporządzenia*. Pracownik starostwa sporządza ogólne zestawienie z punktów udzielania *npp* i *npo*, a następnie drogą elektroniczną przekazuje je do poszczególnych samorządów prawniczych i organizacji pozarządowych¹⁸.

Zgodnie z uzyskaną informacją, na obsługę i funkcjonowanie punktów *npp* i *npo* do starostwa nie wpłynęły żadne skargi i wnioski¹⁹.

Jak wskazuje treść art. 9 ust. 4 *unpp* starosta odpowiada za upowszechnianie wiedzy o działalności systemu nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego wśród mieszkańców powiatu. Ustalono, iż informacje dotyczące działania systemu *npp*, w tym funkcjonowania punktów *npp* i *npo* na terenie powiatu wejherowskiego zamieszczone zostały na stronie internetowej i w Biuletynie Informacji Publicznej starostwa, stronie internetowej Gminy Luzino, stronie BIP Gminy Szemud²⁰. Również podstawowe informacje o *npp* zostały podane do publicznej wiadomości w formie ogłoszenia zamieszczonego w bezpłatnym szemudzkim miesięczniku²¹. W myśl art. 8a *unpp* na stronie internetowej starostwa oraz na tablicy ogłoszeniowej zamieszczono *Listę jednostek nieodpłatnego poradnictwa*. Na dzień rozpoczęcia kontroli starosta nie opublikował jeszcze omawianej listy w środkach masowego przekazu, do czego zobowiązuje przepis art. 8a ust. 4 pkt 2 *unpp*.

W trakcie czynności kontrolnych ustalono, że starosta uwzględnił, stosownie do zapisu art. 8 ust. 8 *unpp*, możliwość korzystania z omawianych usług osobom o różnych potrzebach, w tym ze znaczną niepełnosprawnością ruchową, które nie mogą stawić się w punkcie osobiście oraz osobom doświadczającym trudności w komunikowaniu się, o których mowa w ustawie z dnia 19 sierpnia 2011 r. o języku migowym i innych środkach komunikowania się, tj. że osobom tym może być udzielona pomoc prawna lub świadczone poradnictwo obywatelskie także poza punktem albo za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość. Zapisy dot. możliwości skorzystania z przedmiotowych usług przez osoby o różnych potrzebach znalazły się w ogłoszeniu otwartego konkursu ofert na *npp*

¹⁵ Pismo znak KS.070.48.2019 z dnia 29 lipca 2019 r., akta kontroli str. 764-767

¹⁶ Pismo jw.,

¹⁷ Dz. U. z 2018 r. poz. 2492

¹⁸ Akta kontroli str. 596-639

¹⁹ Pismo jw., akta kontroli str. 764-767

²⁰ <http://luzino.eu/?s=nieodp%C5%82atna+pomoc+prawna>, <http://szemud.pl/?s=nieodp%C5%82atna+pomoc+prawna>, <http://bip.powiatwejherowski.pl/artyku/414/3390/informacje-ogolne>, www.powiatwejherowski.pl,

²¹ Szemaudzcki Miesiacznik Gminny LESOK, akta kontroli str. 856-857

i *npo*, w złożonych ofertach organizacji pozarządowych oraz wszystkich zawartych umowach z adwokatami, radcami prawnymi i organizacjami pozarządowymi. Informacja taka została również umieszczona w punktach *npp* i *npo*. Jak poinformował starosta, (...) wystąpiły przypadki zgłaszania potrzeby udzielenia nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego osobom ze znaczną niepełnosprawnością ruchową bądź osobom doświadczającym trudności w komunikowaniu się i usługi te były świadczone przez osoby uprawnione poza punktem porad (...)”²². W tym miejscu zauważyć jednak należy, iż informacja o możliwości korzystania z omawianych usług przez osoby o różnych potrzebach nie została przekazana do wiadomości publicznej. Zatem Starosta winien niezwłocznie podjąć działania zmierzające do dotarcia z przedmiotową informacją do jak największej liczby społeczeństwa wejherowskiego.

Ustalono ponadto, że w ramach edukacji prawnej do tej pory organizacja pozarządowa przeprowadziła cykl warsztatów prawnych dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych²³.

Na terenie powiatu wejherowskiego udzielanie *npp* lub *npo* odbywa się według kolejności zgłoszeń, po umówieniu terminu wizyty pod numerem telefonu uruchomionym specjalnie na potrzeby *npp*, który czynny jest od poniedziałku do piątku w godzinach popołudniowych tj. od 16.00 do 20.00. Telefon obsługiwany jest przez pracowników *starostwa*. Stwierdzić zatem należy, że wypełniony został obowiązek wynikający z przepisu art. 8 ust. 5 *unpp*.

IV. Określenie punktów oraz sprawdzenie czy spełniają wymogi określone w § 5 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie nieodpłatnej pomocy prawnej oraz nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego z dnia 21 grudnia 2018 r. na podstawie oględzin.

Ustalenia dokonane podczas kontroli wykazały, że prawidłowo ustanowiono wymaganą liczbę punktów oraz rozdzielono prowadzenie punktów pomiędzy radców prawnych i adwokatów oraz organizacje pozarządowe. Starosta pismem z dnia 23 lipca 2019 r.²⁴ poinformował, że żadna z gmin powiatu wejherowskiego nie zgłaszała zapotrzebowania na usługi nieodpłatnej pomocy prawnej oraz nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego. Powiat wejherowski działając na podstawie art. 8 ust. 1 *unpp* zadania polegające na udzielaniu nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacji prawnej realizuje wspólnie z gminami powiatu wejherowskiego, w ramach porozumień zawartych w październiku 2018 r.²⁵, zgodnie z art. 9 ust. 1 *unpp*. Powyższe porozumienia zawarte zostały z następującymi gminami: Gminą Miasta Rumi, Gminą Miasta Redy, Gminą Miasta Wejherowo, Gminą Wejherowo, Gminą Łęczyce, Gminą Choczewo, Gminą Linia, Gminą Szemud, Gminą Luzino oraz Gminą Gniewino.

Szczegółowa lokalizacja punktów świadczenia usług nieodpłatnej pomocy prawnej oraz nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego na terenie powiatu wejherowskiego przedstawia się w sposób następujący:

1. Punkt umiejscowiony w Wejherowie przy ul. Kusocińskiego 17 (budynek Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej). W punkcie tym nieodpłatna pomoc prawna udzielana jest przez radcę prawnego, według harmonogramu porady udzielane są pn.-wt. 8:30-12:30, śr.-czw. 11:30-15:30,

²² Pismo znak KS.070.48.2019, akta kontroli str. 764-767

²³ pismo jw.

²⁴ Pismo znak KS.070.48.2019, akta kontroli str. 50-55

²⁵ Porozumienia z gminami, akta kontroli str. 56-93

- pt. 10:00-14:00;
2. Dwa punkty umiejscowione w Redzie przy ul. Gdańskiej 33 (budynek Urzędu Miasta Reda) w jednym lokalu. W punktach tych nieodpłatna pomoc prawna udzielana jest przez adwokata zgodnie z harmonogramem: pn.-wt. 7:30-11:30, śr. 11:30-15:30, czw. 9:00-13:00, pt. 11:15-15:15, natomiast nieodpłatne poradnictwo obywatelskie świadczone przez Fundację Instytut Aktywizacji Regionów zgodnie z harmonogramem: pn.-wt. 11:30-15:30, śr. 7:30-11:30, czw. 13:00-17:00, pt. 7:30-11:30;
 3. Dwa punkty umiejscowione w Rumi przy ul. Jana III Sobieskiego 7 (budynek Urzędu Miasta Rumi) w jednym lokalu. W punktach tych nieodpłatna pomoc prawna udzielana jest przez adwokata według harmonogramu pn. 13:00-17:00, wt. 7:30-11:30, śr.-pt. 11:30-15:30 oraz radcę prawnego według harmonogramu pn. 9:00-13:00, wt. 11:30-15:30, śr.-pt. 7:30-11:30;
 4. Punkt umiejscowiony w Bolszewie przy ul. Reja 9 (budynek Biblioteki i Centrum Kultury Gminy Wejherowo). W punkcie tym nieodpłatne poradnictwo obywatelskie świadczone jest przez Stowarzyszenie OVUM zgodnie z harmonogramem: pn. 14:00-18:00, wt.-pt. 8:00-12:00;
 5. Punkt umiejscowiony w dwóch lokalach, w których nieodpłatne poradnictwo obywatelskie jest świadczone przez Stowarzyszenie OVUM:
 - pierwszy w Choczewie przy ul. Pierwszych Osadników 17 (budynek Urzędu Gminy Choczewo). W punkcie tym nieodpłatne poradnictwo obywatelskie jest świadczone według harmonogramu poniedziałek i piątek 10:00-14:00;
 - drugi w Łęczycach przy ul. Długiej 42B (przy Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych). W punkcie tym nieodpłatne poradnictwo obywatelskie jest świadczone zgodnie z następującym harmonogramem: wt. 8:00-12:00, śr. 10:00-14:00, czw. 8:00-12:00;
 6. Punkt umiejscowiony w trzech lokalach, w których nieodpłatna pomoc prawna udzielana jest przez Stowarzyszenie OVUM:
 - pierwszy w Szemudzie przy ul. Obrońców Szemuda 2A (budynek Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej). W punkcie tym pomoc prawna udzielana jest zgodnie z harmonogramem: poniedziałek 8:30-12:30;
 - drugi w Szemudzie przy ul. Kartuskiej 13 (budynek Urzędu Gminy Szemud). W punkcie tym pomoc prawna udzielana jest zgodnie z następującym harmonogramem: czwartek 11:30-15:30;
 - trzeci w Linii przy ul. Turystycznej 15 (budynek Urzędu Gminy Linia). W punkcie tym pomoc prawna udzielana jest zgodnie z harmonogramem: wt. 11:30-15:30, śr. 9:00-13:00, pt. 9:00-13:00;
 7. Punkt umiejscowiony w dwóch lokalach, w których nieodpłatna pomoc prawna udzielana przez Fundację Instytut Aktywizacji Regionów:
 - pierwszy w Gniewinie przy ul. Pomorskiej 40/1 (budynek Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej). W punkcie tym pomoc prawna udzielana jest według harmonogramu śr. 14:00-18:00, pt. 14:00-18:00;
 - drugi w Luzinie przy ul. 10 marca 11 (budynek Urzędu Gminy Luzino). W punkcie tym pomoc prawna udzielana jest zgodnie z następującym harmonogramem: pn. 14:00-18:00, wt. 15:00-19:00, czw. 8:00-12:00.

W celu sprawdzenia dostosowania przez powiat wejherowski lokali, w których prowadzona jest nieodpłatna pomoc prawna oraz nieodpłatne poradnictwo obywatelskie, dokonano oględzin wskazanych powyżej punktów. Dokumentami potwierdzającymi wykonanie tych czynności są protokoły oględzin²⁶, sporządzone na podstawie art. 27, w związku z art. 31 i 32 ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli

²⁶ Akta kontroli str. 773-794

w administracji rządowej²⁷. Ustalono, iż budynki, w których usytuowano lokale posiadają rozwiązania umożliwiające dostęp dla osób niepełnosprawnych, tj. podjazd dla wózków inwalidzkich w Lini i Szemudzie (Urząd Gminy), elektryczna platforma podnośnikowa oraz krzesło schodowe w Rumi oraz Wejherowie, winda w Łęczycach, pozostałe lokale znajdują się na parterach budynków. Rozlokowanie punktów w gminach spełnia określony w art. 8 ust. 10 *unpp* wymóg dotyczący dogodnego dostępu w zakresie połączeń komunikacyjnych. Lokale zostały poprawnie oznakowane, zgodnie z zasadami określonymi w § 5 ust. 3 *rozporządzenia*. W powyższych punktach znajdowała się informacja o dniach i godzinach przyjmowania osób uprawnionych oraz o sposobach dokonywania rejestracji na wizytę w punkcie.²⁸ Dni oraz godziny udzielania pomocy w uruchomionych punktach, w zakresie czasowym we wszystkich punktach poza lokalem w Redzie, zgodne są z zapisami art. 8 ust. 3 *unpp*. W Redzie w tym samym lokalu prowadzone są dwa punkty, jeden prowadzony przez adwokatów, drugi zaś przez Fundację Instytut Aktywizacji Regionów. W piątki, zgodnie z harmonogramem rzeczywistym zamieszczonym w lokalu, w godz. 7:30-11:30 dyżur nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego świadczy organizacja pozarządowa, kolejny dyżur świadczony przez adwokatów zaczyna się o godz. 11:15 i trwa do 15:15²⁹, godziny te są zgodne z zapisami w zawartych umowach. Należy zauważyć, że rzeczywisty harmonogram dyżurów znajdujący się w punkcie, na stronie internetowej oraz BIP-ie Starostwa Powiatowego w Wejherowie wskazuje, iż dyżury nakładają się na siebie i w rzeczywistości usługi nieodpłatnej pomocy prawnej oraz nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego świadczone są przez 7 godz. i 45 min. Zgodnie z ww. przepisem *unpp*, każdy dyżur powinien trwać co najmniej 4 godziny dziennie. Zapytana o przyczynę nakładania się godzin w lokalu w Redzie *Starosta* w piśmie z dnia 29 lipca 2019 r.³⁰ wskazała, że: „*Starosta Wejherowski ustalając godziny funkcjonowania punktów npp i npo w gminach kierował się dostępnością wyznaczonego lokalu. Lokal usytuowany w redzie znajduje się w Urzędzie Miasta Redy. Urząd Miasta w piątki jest otwarty w godzinach: 7:30-15:15. W związku z tym, że nie wystąpiła możliwość dostępności lokalu poza godzinami otwarcia Urzędu, należało dopasować godziny funkcjonowania punktu tak, aby zmieścić się w wyznaczonym czasie*”, dodał jednakże, że: „*w porozumieniu z adwokatem i organizacją pozarządową ustalono, że w razie wystąpienia konieczności Urząd Miasta udostępni pomieszczenie na czas rozpoczęcia kolejnej wizyty, bądź na czas wypełnienia formalności po odbytej wizycie*”. W związku ze wspomnianym porozumieniem, nie widzi się przeciwwskazań aby w umowie z adwokatem oraz rzeczywistym harmonogramie dla punktu umiejscowionego w Urzędzie Miasta Redy zawrzeć zapis, iż w piątki pomoc prawną będzie świadczona w godzinach 11:30-15:30, wówczas i organizacja i adwokat świadczyliby usługi co najmniej 4 godziny, co byłoby zgodne z założeniami art. 8 ust. 3 *unpp*. W obecnej sytuacji nie można stwierdzić, iż zadanie realizowane jest w pełni, a dotacja celowa przyznana na rok 2019 jest wykorzystana w sposób prawidłowy.

Przeprowadzone oględziny potwierdziły, iż lokale, w których przyjmuje się mieszkańców zawierają wyodrębnione pomieszczenia zapewniające dyskrecję oraz poufność przy uzyskiwaniu pomocy prawnej stosownie do § 5 ust. 1 pkt 1 *rozporządzenia*, a przebywanie w nich podczas udzielania pomocy prawnej lub świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego jest możliwe wyłącznie dla osób uprawnionych w myśl § 5 ust. 5 *rozporządzenia*. Stosownie do § 5 ust. 1 pkt 3 *rozporządzenia* w lokalu zapewniono dostęp do instalacji energetycznej, telekomunikacyjnej oraz dostęp do Internetu. Ponadto, podczas oględzin lokali ustalono, że zgodnie z *rozporządzeniem* oraz obowiązującymi umowami z radcami prawnymi, adwokatami oraz organizacjami pozarządowymi *Starosta* zapewnił komputery wraz z edytorem tekstów oraz zainstalowanym systemem informacji prawnej we wszystkich lokalach za wyjątkiem lokali umiejscowionych w Łęczycach, Luzinie, Szemudzie (Urząd Gminy) oraz Bolszewie.

²⁷ Dz.U. Nr 185, poz. 1092 ze zm.

²⁸ Fotografie z oględzin, akta kontroli str. 799-855

²⁹ Akta kontroli str. 807-811

³⁰ Pismo znak KS.070.48.2019, akta kontroli str. 764-767

Należy jednak zauważyć, że osoby udzielające porad we wskazanych lokalach korzystają z własnych, prywatnych komputerów. Poproszona o powód nie zapewnienia komputera w ww. lokalach *Starosta* wskazał³¹, że: „*Starosta Wejherowski przygotowując system nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego na 2019 rok zapewnił w każdym lokalu wyposażenie, m.in. komputery. Jednakże organizacje pozarządowe, które zostały wybrane do obsługi punktów w (...) zadeklarowały, że chcą pracować na własnych komputerach ze względu na lepszą jakość świadczenia usług w punktach. W razie potrzeby Starosta wyposaży w dodatkowe komputery wymienione lokale*”. Należy pamiętać, że umowa stanowi zgodne porozumienie stron ustalające wzajemne prawa i obowiązki, m.in. w oparciu o nią realizowane jest powyższe zadanie, wobec czego z zawartych w niej postanowień zarówno jedna jak i druga strona musi się wywiązywać. W lokalu w Szemudzie (GOPS) nie udało się ustalić czy komputer posiadał wymagane oprogramowanie oraz dostęp do bazy aktów prawnych, gdyż w trakcie przeprowadzenia oględzin, zgodnie z harmonogramem dyżurów punkt ten był nieczynny. Ustalono, iż w każdym z lokali został zapewniony dostęp do drukarki z materiałami eksploatacyjnymi oraz możliwość skorzystania ze skanera. W punkcie w Wejherowie z drukarki oraz skanera można skorzystać w sekretariacie MOPS-u. Ponadto w ww. lokalizacjach zapewniono stół, miejsca siedzące a także meble umożliwiające bezpieczne przechowywanie dokumentów zawierających dane osobowe, o których mowa w § 5 ust. 3 *rozporządzenia*. Ponadto, zgodnie z § 5 ust. 1 pkt 2 *rozporządzenia* w lokalach znajdują się miejsca przeznaczone dla osób oczekujących na udzielenie nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego. Ustalono, iż w poczekalni lokalu w Redzie oraz Bolszewie nie została udostępniona karta informacyjna dotycząca nieodpłatnej pomocy prawnej, natomiast w lokalach w Szemudzie, Luzinie oraz Redzie brakowało kart nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego. Wszystkie pozostałe lokale posiadały zarówno kartę nieodpłatnej pomocy prawnej jak poradnictwa obywatelskiego. Ponadto, w żadnym z lokali nie udostępniono kart informacyjnych poradnictwa dla osób pokrzywdzonych przestępstwem oraz kart nieodpłatnej mediacji, co stanowi naruszenie § 5 ust. 4 pkt 3 *rozporządzenia*. Zapytana o brak ww. informacji w lokalach, *Starosta* w piśmie z 29 lipca 2019 r.³² odpowiedziała, że: „*brak zamieszczenia w punktach npp i npo na terenie powiatu kart poradnictwa dla osób pokrzywdzonych przestępstwem wynikało z niedopatrzenia i z omyłki interpretacyjnej zapisów w ustawie. Jednakże informuję, że niniejsze informacje zostały zamieszczone na tablicach informacyjnych w każdym z punktów npp i npo*”. Na potwierdzenie powyższego przedłożono stosowne fotografie³³. Zgodnie z § 5 ust. 4 pkt 1 i 2 *rozporządzenia* we wszystkich punktach znajdowała się informacja o zasadach i zakresie udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej i świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz udostępniona została *Lista jednostek nieodpłatnego poradnictwa*. Podczas oględzin stwierdzono, iż informacja o możliwości przekazywania przez osoby uprawnione opinii o udzielonej pomocy, o której mowa w § 5 ust. 4 pkt 6 *rozporządzenia*, znajdowała się w każdym punkcie i zamieszczona była w treści *Listy jednostek nieodpłatnego poradnictwa*. Takie umiejscowienie przedmiotowej informacji powodowało, iż była ona niewidoczna, a jej treść nie docierała do osób uprawnionych w prawidłowy sposób. Informacja ta jeszcze w trakcie kontroli została wyodrębniona z ww. *Listy (...)* oraz udostępniona w punktach w sposób widoczny, tak aby docierała do osób korzystających z pomocy. Ustalono również, że w lokalach znajdowała się urna na części B *kart pomocy*, wskazana w § 5 ust. 4 pkt 5 *rozporządzenia*.

V. Prawidłowość przeznaczenia dotacji na finansowanie zadania –

³¹ Pismo znak KS.070.48.2019, akta kontroli str. 764-767

³² Pismo j.w.

³³ Akta kontroli, str. 768-772

rozdział 75515 – Nieodpłatna pomoc prawna

Realizacja systemu *npp* finansowana jest z budżetu państwa z części będącej w dyspozycji wojewodów przez udzielanie dotacji celowej powiatom. Zgodnie z art. 20 *unpp* dotacja jest przeznaczana w 91% na wynagrodzenia z tytułu umów, o których mowa w art. 6 *unpp*, natomiast w przypadku powierzenia prowadzenia punktu organizacji pozarządowej - na rzecz wyłonionej organizacji pozarządowej, w 6% - na pokrycie kosztów obsługi organizacyjno-technicznej zadań, a w 3% - na zadania z zakresu edukacji prawnej powierzone organizacji pozarządowej w trybie art. 11 ust. 7 zdanie drugie.

Wysokość dotacji celowej przyznana powiatowi wejherowskiemu na realizację zadań związanych z nieodpłatną pomocą prawną na 2019 r. wynosi 594.000 zł³⁴.

Poniższa tabela przedstawia podział kwoty dotacji, zgodnie z art. 20 *unpp*.

Rodzaj	Plan z ustawy budżetowej po ewentualnych zmianach [zł]	Zaangażowanie wynikające z zawartych umów [zł]	% zaangażowanie / plan po zmianach
Wynagrodzenia (91%) w tym (w przypadku 9 punktów przypadających na powiat):	540 540,00	-	-
- na wynagrodzenie dla adwokatów i radców prawnych	60 060,00	-	100,00%
- na wynagrodzenie dla adwokatów i radców prawnych	60 060,00	-	100,00 %
- na wynagrodzenie dla adwokatów i radców prawnych	60 060,00	-	100,00 %
- na wynagrodzenie dla adwokatów i radców prawnych	60 060,00	-	100,00 %
- dla I organizacji	60 060,00	-	-
- dla II organizacji	60 060,00	-	-
- dla III organizacji	60 060,00	-	-
- dla IV organizacji	60 060,00	-	-
- dla V organizacji	60 060,00	-	-
Edukacja (3%)	17 820,00	-	-
- dla I organizacji	3 564,00	-	-
- dla II organizacji	3 564,00	-	-
- dla III organizacji	3 564,00	-	-
- dla IV organizacji	3 564,00	-	-
- dla V organizacji	3 564,00	-	-
- łączna kwota dla I organizacji (w tym edukacja)	63 624,00	0,00	100,00 %
- łączna kwota dla II organizacji (w tym edukacja)	63 624,00	-	100,00 %
- łączna kwota dla III organizacji (w tym edukacja)	63 624,00	-	100,00 %
- łączna kwota dla IV organizacji (w tym edukacja)	63 624,00	-	100,00 %
- łączna kwota dla V organizacji (w tym edukacja)	63 624,00	-	100,00 %
Obsługa (6%)	35 640,00	-	-

³⁴ Akta kontroli str. 660-681

Razem z uwzgl. obsługi*	594 000,00	0,00	100,00%
<p>*w kwotach uwzględniono maksymalną kwotę na obsługę (6%) jaką może wydatkować starostwo, obliczoną na podstawie planu pc zmianach</p> <p>Ustalono, iż otrzymaną dotację prawidłowo rozdysponowano na wynagrodzenia pomiędzy adwokatów, radców prawnych i organizacje pozarządowe. Suma wynagrodzeń wynikających z umów z adwokatami i radcami prawnymi nie przekracza kwoty dotacji, o której mowa w art. 20 ust. 1 <i>unpp</i>, w części przypadającej na wynagrodzenia w punkcie (art. 6 ust. 3 <i>unpp</i>) i wynosi 240.240 zł, tj. po 60.060 zł na jeden punkt. W umowach z organizacją pozarządową dodatkowo przyznano część dotacji (3%) na wykonanie zadania edukacji prawnej w rozbiciu na każdy z dwóch punktów osobno, tj. po 3.564,- zł. Stwierdzić zatem należy, iż dotacja celowa na realizację zadania nieodpłatnej pomocy prawnej w 2019 r. na terenie powiatu wejherowskiego została prawidłowo rozdysponowana.</p>			
Stwierdzone nieprawidłowości	<p>1) brak we wszystkich punktach kart informacyjnych poradnictwa dla osób pokrzywdzonych przestępstwem, kart nieodpłatnej mediacji, w punktach w Redzie i Bolszewie kart nieodpłatnej pomocy prawnej, a w punktach w Szemudzie, Luzinie i Redzie kart nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, czym naruszono przepisy § 5 ust. 4 pkt 3 <i>rozporządzenia</i>,</p> <p>Przyczyny: brak dostatecznej znajomości przepisów <i>unpp</i> i <i>rozporządzenia</i>, ich nieprawidłowa interpretacja oraz brak rzetelności w wykonywaniu zadań;</p> <p>Skutki nieprawidłowości: naruszenie praw przysługujących osobom uprawnionym poprzez nieudostępnienie niezbędnych informacji;</p> <p>Osoby odpowiedzialne: pracownik wykonujący kontrolowane zadania, jego bezpośredni przełożony oraz <i>starosta</i>, jako osoba sprawująca nadzór nad zadaniami wykonywanymi przez <i>starostwo</i>.</p>		
Ocena kontrolowanej działalności	pozytywna z nieprawidłowościami		
Zalecenia / Wnioski	<p>W związku z ustaleniami i dokonaną oceną realizacji zadania oraz uzupełnieniem w trakcie kontroli braków w punktach udzielania <i>npp</i> i <i>npo</i> kart, o których mowa w § 5 ust. 4 pkt 3 <i>rozporządzenia</i>, odstępuję od formułowania zaleceń.</p> <p>Na podstawie art. 49 w zw. z art. 46 ust. 3 pkt 3 <i>ustawy o kontroli</i>* proszę o przedstawienie, w terminie 30 dni od daty otrzymania niniejszego dokumentu informacji o sposobie wykorzystania uwag i wniosków lub o przyczynach ich niewykorzystania, w tym informacji o sposobie rozwiązania kwestii dot. nakładania się czasu udzielania <i>npp</i> i <i>npo</i> w piątki w punkcie usytuowanym w Urzędzie Miasta w Redzie.</p>		

WOJEWODA POMORSKI

DARIUSZ DRELICH